

MAGYAR

trendfigyelő

2007. szeptember

Készítette a Magyar Gazdaságfejlesztési Intézet munkacsoportja

A kutatást vezette és szerkesztette:

Matolcsy György

2007. szeptember

Tartalom

MAGYAR TRENDFIGYELŐ	4
1. 2007-ben távolodunk az Európai Unió átlagos fejlettségétől.....	4
2. Növekedési mélypont 2007 közepén	6
3. Tartósan magas inflációs pályán a magyar gazdaság	7
4. A kormányzati szigor társadalmi konszenzus nélkül keveset ér	9
5. Felültervezett a 2008. évi költségvetési hiány.....	10
6. Hamis a kép a magyar gazdaság szabadságáról	11
7. Középtávon alacsony lehet a magyar gazdaság GDP növekedése	13
8. 2008-ban ismét elmarad az adóreform elindítása, de forrás már lenne rá	14
9. Az EU-27-ek körében a harmadik legmagasabb a magyar állami újraelosztás	16
10. Tőkeemelés nélkül állandósul a tőkevesztés a kis- és középvállalatoknál	17

MAGYAR TRENDFIGYELŐ

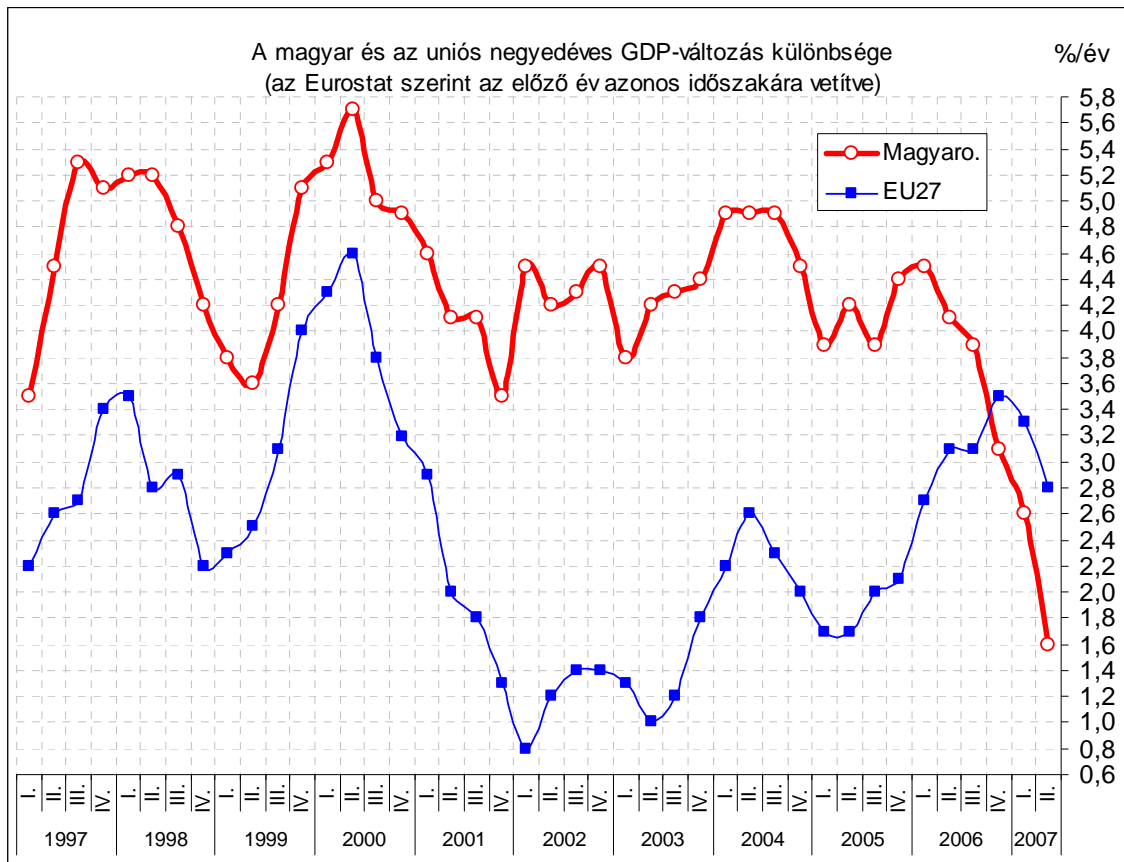
Trend-elemzésünk a magyar gazdaság lényeges és érdekes összefüggéseit vizsgálja azzal a céllal, hogy a napi mozgások mögött észrevegyük a rendszeresen ismétlődő és „csoportosan” előforduló változásokat. A szeptemberi magyar trendfigyelő főbb állításai:

- 2008-ban már elindítható lenne a magyar adóreform,
- A kormány 2008-ban felültervezi a deficitet,
- Középtávon alacsony lehet a magyar GDP növekedés,
- Hibás a magyar gazdaság jó szabadság-helyezése,
- Tartósan magas lehet az infláció Magyarországon,
- A növekedési mélyponton már 2007-ben túljut a gazdaság,
- Az egyensúlyi mélypont 2006-ban, a növekedési mélypont 2007-ben volt.

1. 2007-ben távolodunk az Európai Unió átlagos fejlettségétől

A magyar gazdaság növekedési mélypontja már 2007-ben jelentkezett, míg az Európai Unió amerikai gazdasági fékeződés miatti lassulása 2008-ban: e két ellentétes időzítés hatására 2007-ben távolodunk az Európai Unió egy főre eső gazdasági fejlettségétől és életszínvonalától.

1997 óta évről évre közelebb kerültünk az Európai Unió átlagos fejlettségéhez, mind az egy főre eső GDP, mind az egy főre eső fogyasztás terén. Ezt mutatja a 1. ábra:

Forrás: mgfi

1.sz.ábra

A 2006-ban elkezdődött, és 2007-ben még erősebben érvényesített megszorítások és kiigazító program következtében azonban 2007 egészében várhatóan kisebb lesz a magyar gazdasági növekedési üteme az EU-27-ek átlagánál, és a reálkeresetek valamint a fogyasztás csökkenése miatt jelentősebben távolodunk az EU-27-ek átlagos egy főre eső fogyasztásától is.

Prognózisunk szerint ez már nem ismétlődik meg 2008-ban, mert az amerikai gazdasági problémák miatt az EU átlagos növekedése kis mértékben csökkenhet, míg a magyar gazdasági növekedés túljut a növekedési mélypontra. Az egy főre eső fogyasztás terén az EU átlagtól kissé lemaradó, de pozitív növekedést várunk, így GDP lemaradás nem folytatódik, de az életszínvonal lemorzsolódás várhatóan igen.

2. Növekedési mélypont 2007 közepén

2007. második negyedévében a magyar GDP növekedés az előző év hasonló időszakához képest 1,2%-os, az előző negyedévhez képest pedig mindössze 0,2%-os volt. Várhatóan ez jelenti a magyar gazdaság növekedési mélypontját.

Miért alakult ki 2007 közepén növekedési mélypont, és miért nem várjuk ennek megismétlődését 2008-ban? E mögött az igazi kérdés az, hogy miért is jelentkezett ilyen gyorsan, már a 2007. évi megszorító csomag első félévében a növekedési mélypont, és miért nem később, fokozatosan? Miért volt ilyen drasztikus a második negyedéves növekedési lassulás?

A magyar gazdaság 2007. év közepén mutatkozott növekedési mélypontjának okai:

2006. szeptemberében indult az első megszorító csomag:

Ez a legfontosabb oka annak, hogy 2007. második negyedévében jelentkezett a növekedési mélypont, mert valójában nem néhány hónap után, hanem 2006. szeptemberétől számítva már több, mint félév után jött a mélypont.

2007 első félévi reálkereset csökkenés:

Már 2006 utolsó négy hónapjában is jelentkezett a jövedelmek csökkenése, de 2007 első félévében 6,2%-os reálkereset csökkenés történt Magyarországon, ami valójában megfelel egy fél bokros-csomag életszínvonal csökkentő hatásának.

2007 első félévi fogyasztás csökkenés:

Az első félévben több, mint 2%-kal csökkent a fogyasztás, ez jelentősen fékezte a hazai vállalkozások forgalmát. A hazai vállalkozások növekedése az első félévben a negatív tartományban volt, szemben az exportáló, alapvetően multinacionális vállalatok mintegy 3%-os növekedésével.

Nem várjuk, hogy tovább csökken a növekedés, ahogy azt sem, hogy 2008-ban megismétlődik a mélypont, mert:

A növekedési mélypont pontosan akkor jelentkezett, amikor jelentkeznie kellett: a megszorításokat követő félév-egy év során, amibe már beleszámít a 2006. szeptemberétől indított első megszorító csomag.

A reálkeresetek és a fogyasztás kismértékben, de bővílni tud 2008-ban:

A 2008. évi költségvetés számai alapján az valószínűsíthető, hogy nem ismétlődik meg a 2007. évi jövedelem elvonás, sőt kismértékű életszínvonal javulás történik.

Az egyensúlyi mutatók javulása növeli a külföldi befektetéseket.

A növekedési mélypont utáni valamivel gyorsabb növekedés megindítja a hazai vállalkozások beruházási tevékenységét.

Az egyensúlyi mélypont 2006-ban következett be, az államháztartás GDP-arányosan közel kétszámjegyű hiányával, a növekedési mélypont 2007-ben. 2008 várhatóan kiegyensúlyozott éve lesz a magyar gazdaságnak, mert túl van mind az egyensúlyi, mind a növekedési mélyponton.

T r e n d

3. Tartósan magas inflációs pályán a magyar gazdaság

2007-ben a költségvetésben szereplő 6,2%-kal és a konvergencia programban jelzett 7%-kal szemben 8% körül alakul majd az éves infláció. Ez teljesíthetlenné teszi a konvergencia programban 2008-ra kitűzött 3,6%-os, és a 2009-re kitűzött 3%-os inflációt. A magyar gazdaság tartósan magas inflációs pályán marad, 2008-ban 6% feletti és 2009-ben is 5% körüli lehet az éves pénzromlás üteme.

H á t t é r

Melyek az infláció forrásai a magyar gazdaságban?

A hazai infláció forrásai

Importált infláció:

Az EU-15-ök átlagos inflációja évi 2,2-2,5% körül alakul, ennél nem lehet kisebb a magyarországi infláció sem, mert a globális és európai árnövekedés a hazai árakban is megjelenik.

Történelmi infláció:

Az EU-12-ek esetében a fejlett európai országok áremelkedéshez még hozzáadódik gazdasági felzárkózás, valamint a bér- és jövedelemfelzárkózás hatása, ami évente további 1%-kal növeli a hazai pénzromlás ütemét.

Kormányzati infláció:

A kormány Magyarországon az inflációt gazdaságpolitikai eszközként használja a költségvetési bevételek növelésére és a jövedelmek mérséklésére. Rendszeressé vált az inflációs prognózis torzítása: a kormány 1-2%-kal kisebb inflációt jelez előre, mint a reálisan várt, majd ténylegesen megvalósuló infláció. Az európai kormányok is élnek az inflációs prognózis „kozmetikázásával”, de ennek mértéke 0,1-0,2%, tehát tizede a magyar kormányzati torzításnak. A kormányzati infláció 2007-ben – az adó - és járulékemelések, valamint kormányzati árnövelő intézkedések hatására - legalább 2,5%-kal növelte a hazai pénzromlás ütemét.

Inflációs várakozások:

A hazai infláció további forrása a piaci szereplők által várt infláció. 2001-ben az árfolyam politika módosítása sikeresen kivette a rendszerből az inflációs várakozásokat, amelyek 1990 után mintegy egy évtizedig jellemezték a magyarországi inflációt. A tényleges inflációnak több éven át mintegy fele a várakozásokból adódott, ez tört meg 2001-ben. Kétszámjegyű inflációs szintről így csökkenhetett az infláció 2002-ben 5,3%-ra, majd 2003-ban 4,7%-ra.

2007-ben azonban visszakerült az inflációs várakozás a hazai pénzromlási folyamatokba.

Trend

4. A kormányzati szigor társadalmi konszenzus nélkül keveset ér

2008-ban tovább erősödnek az adózást kikerülő gazdaság elleni kormányzati lépések. A kormányzat a gazdaság kifehéritéséről beszél, de alapvetően többletbevételt céloz meg a szigorításokkal. A szigorítások nem egy teljes körű adó- és járulék reform keretében kerülnek bevezetésre, hanem egyoldalú bevételnövelést céloznak. Ezt a gazdasági szereplők nem fogadják el, védekeznek, és újabb eszközöket találnak a kormányzati lépések kikerülésére. Ezzel a kormányzat elveszíti a réven, amit megnyer a vámon: aligha csökken a nem adózó gazdaság mérete, csak átalakul belső szerkezete.

Háttér

A szigorítások keretében az adóhatóság új jogköröket kap:

- Feketén történő foglalkoztatás esetén a be nem fizetett adó és járulékteher becsléssel lesz megállapítható
- Az ÁFA becslés révén történő megállapítása a hatósági munka- és anyagszükségleti mutatók alapján
- Induló vállalkozások fokozott ellenőrzése
- Határidők szigorítása

Várt hatások:

E lépések csökkentik a vállalkozások jogbiztonságát, kiszámíthatatlanná teszik az állam fellépését, és a vállalkozói tevékenység piacról való kilépését váltják ki. A munkavállalók egyre jelentősebb csoportjai elhagyják a munkaerőpiacot, ezzel a nem adózó gazdaság újabb, még kevésbé látható formái és szintjei jönnek létre. Az egyoldalú kormányzati szigorítások hatására lassul a pénz forgása a gazdaságban, és még kisebb lesz a gazdasági növekedés a lehetséges dinamikához képest. Ezzel a költségvetés legalább annyit veszít, mint nyer a szigorításokból befolyt többletbevételek révén, miközben tovább romlik az üzleti szereplők közérzete.

Trend

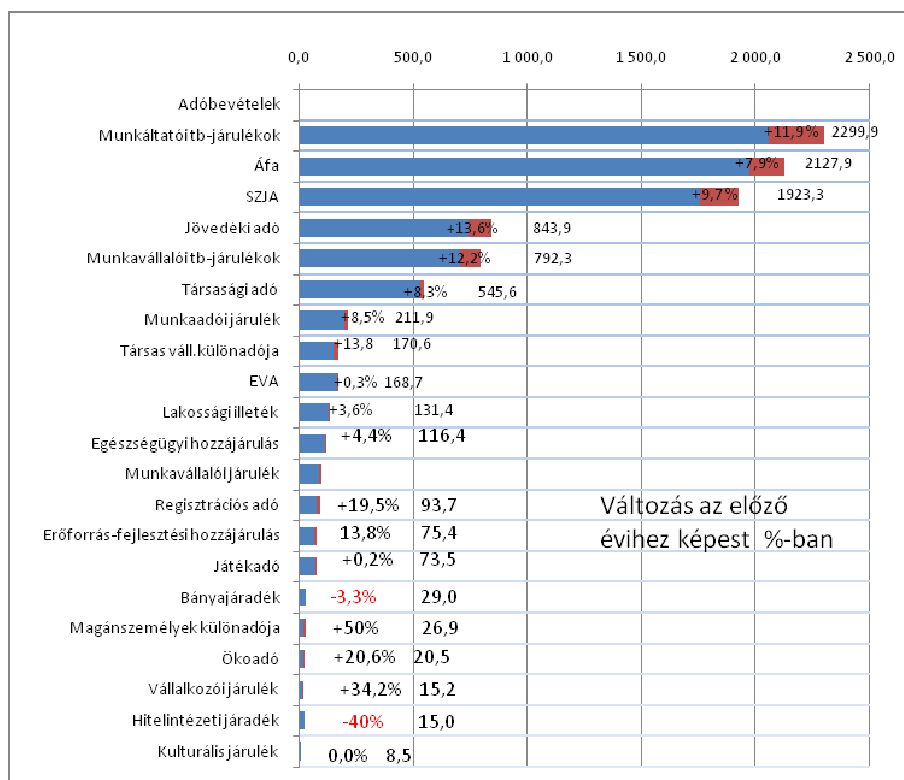
5. Felültervezett a 2008. évi költségvetési hiány

Az eddigi magyar költségvetések általában alultervezettek voltak, tehát a ténylegesnél kisebb tervezett hiányt tartalmaztak. 2008 fordulatot hozhat, mert a költségvetésben jelentős bevételi tartalékok vannak, így a jelzett 4,1%-os hiánynál akár 1%-kal is kisebb lehet a tényleges deficit. A 2008. évi deficit ezért felültervezett.

Háttér

A kormány állítása szerint jövőre nem nőnek, de nem is csökkennek az adók. A benyújtott költségvetés ezzel szemben az adóbevételek jelentős, az inflációt legalább kétszeresen meghaladó emelkedését mutatja. A deficit 4,1%-os -EU standard szerinti - GDP - arányos szintje mintegy 6-700 milliárd forinttal kisebb hiányt jelez az ideinél, és a hiánycsökkentés teljes egészében az adóbevételek növekményéből adódik. Nézzük meg a 2008. évi költségvetés bevételi tervét:

Adóbevételi tervek 2008 évre (milliárd forint) 2. sz. ábra

Forrás: PM, mgfi

Az inflációt 4,5%-os szintre tervezi a költségvetés, a GDP növekedés a 2,5-3%-os sávban lehet, ez változatlan adóterhelés esetén legfeljebb 7,5%-os nominális adóbevétel növekedést engedne meg. Ezzel szemben a költségvetés 10% feletti adóbevétel növekedéssel számol, ami három esetben lehetséges, amennyiben:

A tervezettnél lényegesen magasabb lesz az infláció:

Valóban, a kormány által tervezett 4,5%-os inflációval szemben 6% körüli infláció lesz 2008-ban. A tervezetthez képest negyedével magasabb infláció automatikusan megemeli az adóbevételeket.

A hat legnagyobb adónem 10% feletti emelése önmagában is hozza a bevételt:

A munkaadói tb-járadék 12%-os, az ÁFA 8%-os, az Szja 10%-os, a jövedéki adó 14%-os és a munkavállalói tb-járadék 12%-os bevétel növelési előirányzata összességében 700-750 milliárd forintos többletbevételt ad a költségvetésnek, ez önmagában is „hozza” a 10%-os költségvetési többlet bevételt (ld. 2. ábra).

A GDP növekedés magasabb lesz a vártnál:

Ez a legkevésbé valószínű esemény, de a 2007-2008-as időszak valójában aszimmetrikus lesz: az első évre esik a megszorítások zöme, a második évben az alacsony 2007. évi bázishoz képest már jobb lesz a helyzet. Nem ismétlődik meg az ideai 6% körüli reálkereset és 2% körüli fogyasztás csökkenés, ami önmagában is jelentős növekedési forrás. Elmozdul a holtpontról az építőipar, mert 2008 második felében új közlekedési nagyberuházások indulnak. Hitelből elindulnak az EU pénzekből finanszírozott pályázatok.

T r e n d

6. Hamis a kép a magyar gazdaság szabadságáról

A kanadai Fraser Institute, az elérhető legkésőbbi 2005-ös nemzetközi adatok alapján azt állítja, hogy Észtország után a magyar gazdaság a legszabadabb az egész kelet- és közép-európai régióban. Az értékelés alapvetően téves, mert nem veszi figyelembe a gazdasági szabadságot korlátozó, hosszú távon károsan ható kormányzati intézkedéseket.

Háttér

Mi maradt ki a Fraser Institute elemzéséből?

A magyar infláció kormányzati döntésekkel való tudatos és káros felpörgetése:

2002 után a magyar kormány megszüntette az önálló inflációs tervezést, szakítva azzal a több évtizedes kormányzati gyakorlattal, hogy az inflációt önálló előterjesztésben tárgyalja, együtt az inflációt csökkentő lehetséges intézkedésekkel. Ez is lehetővé tette azt a hibás kormányzati politikát, ami az inflációt „szabadon változtatható gazdaságpolitikai tényezőként” kezeli, és felhagyott az inflációt elsősorú közellenségnek tartó gazdasági filozófiával. Ennek következménye, hogy az éves kormányzati inflációs prognózisok és a tényszámok között rendre 1-2%-os a különbség, ami tízszerese a fejlett piacgazdaságok átlagának. A magas és kiszámíthatatlan infláció korlátozza a vállalkozások szabadságát, mert csökkenti a tervezhetőséget, a gazdasági előrelátást, ezzel a gazdasági kalkulációk megbízhatóságát. Az üzleti szabadság és a gazdasági kalkulációk megbízhatósága között szoros a kapcsolat: ezt a jelentés nem veszi figyelembe.

A költségvetési hiány prognózis szándékos kormányzati hamisítása:

2001 után minden évben rendre nagyobb lett a magyar államháztartás hiánya, mint a költségvetési tervben elfogadott mérték, de 2006-ban példátlan eltérés alakult ki a tervezett és tényleges hiány között. A 2006. évi választások előtt még 4,7%-os prognózist tett közzé a kormány, majd a tényleges hiány ennek kétszerese, a GDP 9,3% lett. Ilyen mértékű eltérés jelentősen rontja a gazdasági szereplők szabadságát, mert a GDP mintegy tizedét eléri kormányzati beavatkozást jelent a piac és a gazdaság működésébe. A mérték, valamint a terv és tény közötti eltérés együtt csökkentették a magyar gazdasági szereplők szabadságát.

Az államadósság hibás felpörgetése:

2001 és 2007 között 54%-ról 70% közelébe nőtt a magyar gazdaság GDP-arányos államadóssága. A jelentősen növekvő államadósság mesterséges, piacon kívüli, állami növekedési forrásként működött az elmúlt öt évben. Ez a kormányzati

gazdaságpolitika csökkentette az üzleti szereplők szabadságát, mert növelte a piaci folyamatokon kívüli kormányzati beavatkozást.

Az adórendszer kiszámíthatatlan és állandó változtatása:

2004-től általános gyakorlattá vált a magyar gazdaságpolitikában az adórendszer szinte minden tényezőjének évről-évre, sőt gyakran az adott költségvetési éven belüli változtatása. Ez kiszámíthatatlanná tette a magyar üzleti környezetet, ami csökkentette az üzleti szereplők szabadságfokát. A vállalkozások jogbiztonságát csökkentő kormányzati döntések is rendre megjelennek az adórendszer változtatásánál, amelyek különösen erősen csökkentik az üzleti szabadságot.

T r e n d

7. Középtávon alacsony lehet a magyar gazdaság GDP növekedése

2001-től a magyar gazdaságpolitika döntően fiskális eszközökkel gazdaságélénkítési politikát követett. 2001-ben még alapvetően jó hatásokkal járt az élénkítés, mert kiegyensúlyozta a 2001-ben indult amerikai és európai visszaesés hatásait. 2002-től azonban már fokozatosan túlsúlyba jutottak a negatív hatások, mert a 2002-2006 közötti 5 évben a 4% körüli növekedést döntően már az államadósság bővülése finanszírozta. Ennek következtében a 2007-2010 közötti időszakban várhatóan nagyon kicsi lesz a fiskális és monetáris politika gazdaságélénkítő lehetősége, ami középtávon alacsony GDP növekedési ütemet jelez előre.

H á t t é r

Miért várható alacsony növekedés a magyar gazdaságban a 2007-2012 közötti időszakban?

Megszűnt a fiskális gazdaságélénkítés lehetősége:

A 2002-2006 között követett és túlzásba vitt fiskális gazdaságélénkítés 70% közelébe tornászta fel az államadósság/GDP arányt, és ez a következő 5 évben csak lassan csökken, tehát a költségvetési többletforrásokból finanszírozható gazdaságélénkítés lehetősége gyakorlatilag megszűnt Magyarországon.

Szűkült a monetáris gazdaságélénkítés lehetősége:

Az infláció 2007. évi újbóli felfutása, valamint a 2008 utáni évekre várható lassú csökkenése következtében szűkült a monetáris élénkítés esélye és mozgástere Magyarországon.

Szűk a hazai tulajdonú üzleti szektor gazdaságélénkítő lehetősége:

Az idén követett megszorító politika több évre kiható növekedés lassulással jár a hazai gazdasági szereplők körében, mert jelentősen csökkentette a beruházási dinamikát, ezzel visszafogta a potenciális növekedést.

Szűk a külföldi tulajdonú üzleti szektor gazdaságélénkítő lehetősége:

A magyar gazdaságba áramló FDI csökkenése szűkíti a külföldi piaci beruházások gazdaságélénkítő hatását a következő években. Ez részben az egyensúlyi problémákkal, részben a kiszámíthatatlan üzleti környezettel, részben a szomszédos országok magyar üzleti környezetnél vonzóbb működésével van kapcsolatban.

Az EU források hazai gazdaságélénkítő hatása a vártnál kisebb lehet:

Az EU források jelentős része a 2007-2013 közötti időszakban nem jelent majd addicionális beruházási forrást, mert évente a GDP legfeljebb 2-3%-t éri el az EU forrásokból finanszírozott beruházások tömege, míg a költségvetés évi legalább 1%-kal csökkenti GDP-arányos beruházási tevékenységét. Beruházási oldalról az EU források azért sem váltanak ki jelentős élénkítő hatást, mert gazdasági multiplikátor hatásuk igen alacsony: zömében nem generálnak pótlólagos üzleti beruházásokat.

T r e n d

8. 2008-ban ismét elmarad az adóreform elindítása, de forrás már lenne rá

A költségvetési tervből világossá vált, hogy 2008-ban is elmarad az adóreform, a jövő évben azonban már lenne pénz az adóreform elindítására. Az adóreformra elsősorban a hazai kis- és középvállalkozások terheinek csökkentésére van szükség,

mert egyedül 2006-ban 600 milliárd forinttal nőtt adóterhelésük, és 2007-ben is nagyságrendileg hasonló adóteher növelést szenvednek el.

H á t t é r

A régen várt magyar adóreform elindításának jövő évben már rendelkezésre állnának a forrásai. Ha az adóreformot a kormány nem egyszeri fordulatként képzei el –amit az ellenzék képvisel- hanem egy több éves, lépésről lépésre haladó folyamatként, amit korábban 2010-re vázolt fel, majd visszavont, akkor egy ilyen felfogású adóreformnak 2008-ban már meglennének a költségvetési forrásai. Ezek:

Az infláció 1,5%-kal magasabb lesz a tervezettnél:

Ez önmagában 100-150 milliárdos többlet költségvetési bevételt jelent, ami forrást adhatna egy Szja korrekcióra.

Megáll a fogyasztás csökkenése:

Ez a forgalmi és fogyasztási adók jelentős emelkedését hozza magával, és a tovább tartó adóbehajtás szigorítással együtt megemeli a költségvetési bevételeket. Ez forrást adhatna a munkaadói tb-járulék első csökkentésére, amelyet egy 5 éves program első éveként már 2008-ban el lehetne kezdeni.

A jövedéki adók 14%-os emelése, mint forrás: a jövedéki adók jelentős emelése szintén forrást adhatna a munkaadó tb-járulékok első lépésben való csökkentésére.

A munkavállalói tb-járulékok 12%-os emelése: itt az infláció feletti emelés indokolatlan, az adóreform első évében már 2008-ban meg lehetne hirdetni a munkavállalói tb-járulékok jelképes csökkentését.

Következtetés:

A költségvetési deficit 4% alá történő levitele 2008-ban önmagában értelmetlen lépés, mert az euró-övezeti csatlakozás másik négy kritériumát tekintve nagyságrendileg távolabb lesz a magyar gazdaság a teljesítési szinttől, mint a 3%-os

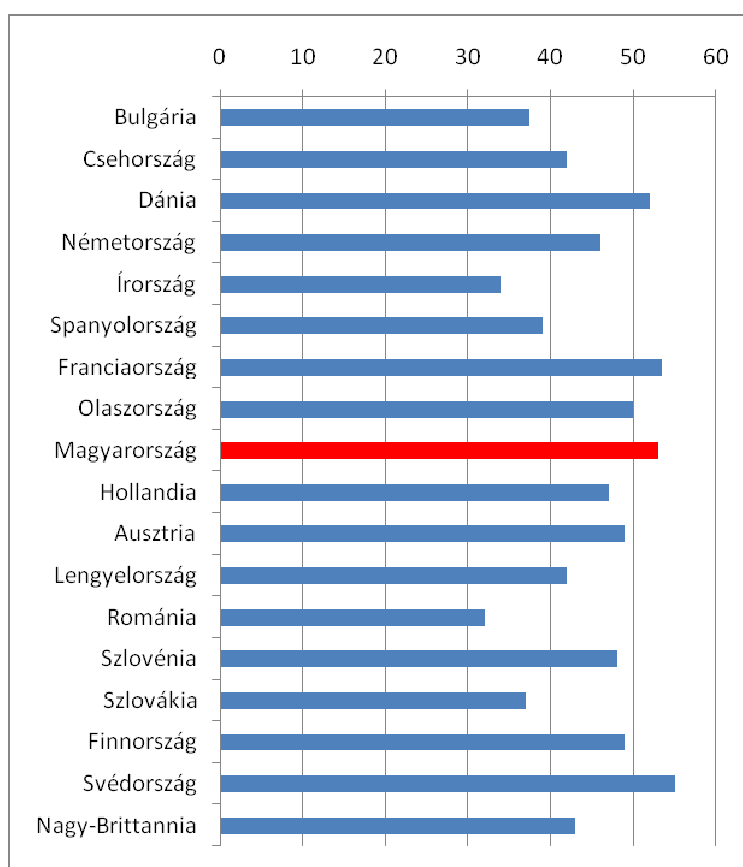
költségvetési deficitnél. A deficitet elég lenne az 5% körüli szintre levinni, és a többletforrásokat az adóreform első szakaszára felhasználni.

Trend

9. Az EU-27-ek körében a harmadik legmagasabb a magyar állami újraelosztás

2006-ban csak Svédország és Franciaország előzte meg Magyarországot az állami újraelosztás területén az Európai Unió tagállamai között.

Az állami újraelosztás (a GDP százalékában, 2006)

Forrás: Eurostat

2.sz ábra

A költségvetésen keresztüli állami elosztás tartalmazza az adócentralizáció mértékét, valamint az államháztartási deficit nagyságát. E kettő összege azért magas Magyarországon, mert mind az adócentralizáció, mind az államháztartási hiány magas.

Magyarország GDP-arányosan a harmadik legnagyobb állami újraelosztást hajtotta végre 2006-ban, és ez várhatóan 2007-ben sem csökkent érdemben, mert:

A költségvetési deficit csökkentése döntően az adó- és járulékterhek emelkedésével történt, nem a kiadások csökkentésével.

A költségvetési deficit GDP-arányosan várható mintegy 2,5-3 százalékpontos csökkenését várhatóan ellensúlyozza a központi költségvetés, illetve az önkormányzatok új adósságvételével.

Trend

10. Tőkeemelés nélkül állandósul a tőkevesztés a kis- és középvállalatoknál

A Magyar Iparszövetség felmérése szerint 1990 óta 30%-kal csökkent a kis- és középvállalatok tőkéje. 2001 és 2007 között a nagyvállalatok kétszer annyi állami támogatást kaptak, mint a teljes kis- és középvállalati kör. Feltőkésítési program nélkül tovább nő a rés a nagyok és a kicsik, az exportálók és a belföldi piaca termelők, valamint a magyar tulajdonú és a külföldi tulajdonosi részesedéssel működő vállalatok között.

Háttér

A teljes magyar kis és középvállalati kör tőkéje az IPOSZ becslése szerint 2007-ben meghaladta a 10 ezer milliárd forintot, de ez reálértéken kisebb, mint a rendszerváltás körüli évek vagyona. A vagyon harmada hitel, de a kisvállalkozások 78% hitel nélkül gazdálkodik: a teljes hitel a vállalkozások 22%-nál van.

2006-ban a nagyvállalatok ötször annyi állami támogatást kaptak, mint a kisvállalkozások, és hasonló lehet az arány 2007-ben is. Ezzel szemben a 2001-2007 közötti időszakban „csak” kétszer több állami támogatást kaptak a

nagyvállalatok, mint az összes kis- és középvállalat, ami alapvetően a 2001-2002-ben, a Széchenyi-terv keretében érvényesített fordulatnak volt köszönhető: abban a két évben a nagyvállalatok csak az állami támogatások negyedét, míg a kisvállalkozások a háromnegyedét kapták.

A hazai vállalkozásokat képviselő kamarák és érdekképviselői szervezetek álláspontja szerint az EU források mintegy 50%-át gazdaságfejlesztésre kellene fordítani, a hazai kis- és középvállalatok prioritása mellett. Intézetünk teljes mértékben egyetért ezzel az állásponttal.